TIJDSCHRIFT VAN HET AARDRIJKSKUNDIG GENOOTSCHAP
DEEL VI, 1882

DE INDIANEN CARAÏBEN

VAN

HET EILAND ARUBA (WEST-INDIË.)

DOOR

A. J. VAN KOOLWIJK.

(Met een Plaat.)

Toen ik den 20sten November 1880 voor het eerst op Aruba 1) voet aan land zette, dacht ik niet aldaar later zulke schatten van indiaansche oudheden te zullen vinden. Wel had men mij verzekerd dat op dat eiland in vorige jaren urnen, menschenbeenderen bevattende, waren opgegraven, dat in de grot van Fontein opschriften bestonden, die gezegd werden door Indianen geteekend te zijn; maar, alhoewel dit mijne nieuwsgierigheid prikkelde, kon ik toch niet vermoeden dat op Aruba zoovele en zulke merkwaardige oudheden zouden aanwezig zijn. Al zeer spoedig zag ik in, dat Aruba, meer dan Curaçao en Bonaire uit een oudheidkundig opzicht verdiende onderzocht te worden. De eerste blik op de bevolking overtuigde mij dat nog tegenwoordig op dit eiland eene vrij zuivere indiaansche type der Caraïben bestaat, die van Curaçao is verdwenen en op Bonaire slechts hier en daar te herkennen is.

Vooral in het zuid-oostelijke deel van Aruba, dat meer door Indianen is bevolkt geweest, vindt men nog een groot aantal kloek gebouwde, koperkleurige mannen en vrouwen, met breede schouders, ronde aangezichten en stijve, gitzwarte haren, die hen als onverbasterde afstammelingen der Caraïben kenmerken. Eene rechte houding en gang, eene aangeborene fierheid en bedaardheid van handelen onderscheidt hen van de overige bevolking.

Wat zeden en gewoonten aangaat, komen de afstammelingen van de Indianen van Aruba zeer veel overeen met het overig deel der bewoners van het eiland, waarbij zij zijn ingelijfd. In het godsdienstige leggen zij meestal eene groote onverschilligheid aan den dag, die velen hunner tot den oorspronkelijken Caraïbischen natuurmensch terugvoert; ook voor het tijdelijke zijn ze weinig bezorgd, van daar verkwisting, dronkenschap (zoowel bij vrouwen als mannen) en ten slotte overgroote armoede. Gevallen van moord zijn zeer zeldzaam, diefstal van alles wat tot levensonderhoud verstrekt komt meer voor. Overigens zijn ze gastvrij, zachtaardig, menschlievend en nederig. In een zedelijk opzicht zijn ze minder te prijzen, zooals het getal onwettige geboorten jaarlijks overtuigend bewijst. Eene onwettige samenleving gaat dikwijls het huwelijk vooraf en wordt soms tot op het sterfbed voortgezet.

De herkomst van de Indianen van Aruba ligt, evenals die van Curaçao in het duister. De nabijheid van de vaste kust van Venezuela (van Parawana) op vijf geographische mijlen afstand van Aruba, geeft waarschijnlijkheid aan het gevoelen, dat Aruba van uit die plaats het eerst is bevolkt geworden. Een inboorling van Aruba, die vijf jaren te Parawana gewoond heeft, verzekert mij, dat aldaar bij helder weder de voornaamste bergen van Aruba zeer duidelijk zichtbaar zijn. Daarenboven bevindt zich aan de noordzijde van Aruba ter plaatse Parawana geheeten, een opschrift, waarop een luiaard (een dier dat wel op de vaste kust maar niet op dit eiland voorkomt) schijnt afgebeeld. Ook hierin zou men een bewijs kunnen vinden dat de Indianen van Aruba van Parawana afkomstig zijn of ten minste met die plaats in betrekking gestaan hebben.

---

1) In Spaansche handschriften van het midden der vorige eeuw: orua en oruba.

Naar de overlevering meldt zouden de oorspronkelijke bewoners van Aruba voor een gedeelte in grotten en onder granietblokken gewoond hebben en zich weinig op landbouw, maar meer op visscherij en veeteelt hebben toegelegd. De aanwezigheid van opschriften en van fragmenten van potten in holen en onder granietblokken, en het groot getal schelpbrokken in oude indiaansche kampen pleiten voor deze bewering. De manier van den grond te bewerken was bij de oude Arubanen zeer gebrekkig. In plaats van gereedschappen van ijzer, bedienden zij zich van eenen houten haak om den grond te zuiveren en om te werken; bij voorkeur legden zij hunne kostgronden aan bij den voet van eenen heuvel of tusschen granietblokken, waar het water zich meer placht te verzamelen. In den drogen tijd aten zij, behalve verschillende soorten van schelpdieren, de zaden van den Kalbasboom, (crescentia cujeta), de bladeren van de Koeki di Indian (Agave americana), de stengels van de bringa mosa (Janipha urens) enz. Hunne veeteelt bestond vooral in schapen en geiten. De Indianen die niet onder granietblokken of in holen woonden, hadden de gewoonte om hunne hutten, behalve met maïsstokken of kokosbladeren ook met beestenvellen te dekken. Hunne kleeding bestond, vooral voor vrouwen, uit een lang kleed (manta) dat nog door de Indianen op de vaste kust wordt gedragen. (Vergelijk indiaansch opschrift van den berg Seroe die Casjoe op Aruba).

Onder de oude indiaansche kampen op Aruba verdienen vooral vermeld te worden de kampen te Santa Cruz (in de landstaal Santa Croes) en te Savonet.

Het kamp van Santa Cruz ligt ten zuid-oosten van den Hooiberg (eenen der voornaamste bergen van Aruba) en ten noorden en zuid-westen van de tegenwoordige R. K. kerk van Santa Cruz. Een zwaar ravijn, dat van het oosten naar het westen loopt, deelt het kamp in twee deelen.

Bijna de geheele oppervlakte, die vrij uitgestrekt is, is thans in bebouwing en bestaat uit klei- en zandgrond vermengd met granietgruis. Gelijk te Curaçao, zoo bewijzen ook hier ontelbare fragmenten van schelpen en potten het bestaan van een oud indiaansch kamp. De meeste overblijfselen van schelpen behooren tot de strombus-soorten, die waarschijnlijk aan het zuidelijk deel van het eiland, op ongeveer een uur afstand uit zee zijn opgehaald. Opmerking verdient, dat vele fragmenten van potten (urnen en het grove vaatwerk uitgenomen) goed gepolijst en met zorg beschilderd zijn. Die schilderingen bestaan meestal in lijnen van zwarte of bruine kleur op eenen blauwen, rooden of witten, en van witte of gele lijnen op eenen zwarten grond. Afbeeldingen van menschen, dieren of planten heb ik tot dus verre onder die teekeningen niet aangetroffen. Wel vond ik op sommige fragmenten eene nabootsing van indiaansche opschriften, waarover later, en eene naar mijn inzien niet te ontkennen getrouwe afteekening van figuren, die op oude grieksche vazen voorkomen. Zooals: eene uit rechte lijnen en rechte hoeken gevormde figuur: Plaat, fig. 1, 2; eene afbeelding van het klaverblad: fig. 3; eene kronkelende lijn: fig. 4; eene in zich keerende ronde lijn: fig. 5a, 5b; eene uit driehoeken bestaande randversiering: fig. 6; een grieksch kruis: fig. 7; een halve cirkel: fig. 8; eene met stippeltjes versierde lijn: fig. 9, fig. 10, enz. Gebrek aan afbeeldingen van grieksche vazen beletten mij dit onderzoek voort te zetten.

De vorm der indiaansche potten, in den regel die van eene omgekeerde klok, komt ook met dien der grieksche vazen overeen, even als eenige handvatten, die hen versieren.

Ik betreur dat ik tot dusverre slechts fragmenten en geene ongeschonden, indiaansche beschilderde vazen heb kunnen verkrijgen en dat die fragmenten zelven te zeer in het kamp verspreid zijn, ten gevolge van het voortdurend omwerken der gronden, waardoor de potscherven meer gebroken en van elkander verwijderd worden

Opgravingen zouden naar mijn inzien, het eenige middel zijn om eenige groote stukken en misschien zelfs ongeschondene voorwerpen te vinden; de laag, waarin fragmenten voorkomen bereikt gemiddeld een diepte van 1/2 tot 1 meter.

De verfstoffen, die de Indianen gebruikt hebben om hunne vazen enz. te kleuren, zijn allen waarschijnlijk van Aruba afkomstig.

De zwartbruine verf verkregen de Indianen, naar ik vooronderstel, van den inktvisch of de zeekat, die op de kusten van Curaçao en Aruba talrijk voorkomt en door de visschers nog heden als aas gebruikt wordt.

In de grot van Fontein heeft men onlangs een stuk bruine verfaarde (oker?) opgegraven, die de Indianen schijnen gebruikt te hebben om figuren op de wanden der grot te teekenen; dezelfde verfaarde wordt op verschillende plaatsen op Aruba gevonden.

Op den berg Tunnel (zoo genaamd volgens de traditie naar een indiaansch opperhoofd) hebben de Indianen eene roode verfaarde opgedolven. Langwerpig vierkante gaten, met steenen aangevuld waaruit de roode aarde is weggenomen, zijn nog op dien berg te zien. Terzelfder plaats vindt men zeer vele, in den vorm van wiggen bewerkte steenen. In de nabijheid der Oranjestad en aan de noordzijde van het eiland komt eene witte verfaarde voor.

Een stuk gele verfaarde verkreeg ik door opgraving in

het indiaansche kamp te Santa Cruz; van waar deze oorspronkelijk is heb ik nog niet ontdekt.

Dat de door de Indianen gebezigde verven van mineralen en niet van planten herkomen, bewijst de frissche kleur die zij nog heden bezitten, en waarop de werking van het licht weinig invloed heeft.

De Indianen hadden ongetwijfeld ook eenig begrip om verven te mengen, zooals de schakeeringen waarin oorspronkelijke verven op indiaansche potten zijn aangebracht, aantoonen.

Waarschijnlijk hebben zij tot het beschilderen hunner potten olieverf gebruikt, waartoe de ricinusolie, eene droge vette olie, die den Indianen bekend was, kan gediend hebben. Eene overlevering beweert, dat de Caraïben hiervoor een slijmachtig sap van cactusplanten zouden gebezigd hebben; ik betwijfel echter of dit sap zoovele jaren aan de vochtigheid zou kunnen weerstaan.

De beschilderde indiaansche potten en ook sommige meer ruwe soorten zijn dikwijls met afbeeldingen in opkomend werk versierd, met rechte en kronkelende lijnen, met afbeeldingen van menschelijke aangezichten en vooral met afbeeldingen en koppen van kikvorschen. 1)

Somtijds zijn ten onrechte aan de koppen der kikvorschen ooren toegevoegd: Plaat, fig. 11, 12 en 13.

De handvatten zijn in den vorm van kleine ronde en lange, rechte en kromme knoppen: Plaat, fig. 14 *a*, *b*, *c*, en ronde en vierkante ooren: fig. 15 *a*, *b*, aangebracht.

Somtijds zijn de twee soorten vereenigd gelijk in de volgende afbeelding: Plaat fig. 16.

Meermalen zijn de handvatten der potten, in plaats van aan de zijden, boven aan den rand van den pot bevestigd in den vorm van knoppen, aangezichten, ringen, bladeren enz. Plaat fig. 17 *a*, *b*, *c*, *d*, *e*, *f*.

Soms is aan de hier vermelde een tweede handvat, meer beneden toegevoegd. Plaat fig. 18.

Eenige beschilderde potten zijn ook van tuiten voorzien, zie plaat fig. 19, die door het volk niet zelden voor indiaansche pijpen zijn gehouden. 2)

Vele potten zijn versierd met eenen beneden aangebrachten rand van 2 à 3 centimeters breedte, die door dierenkoppen in den vorm van maskers aan den pot is bevestigd. Plaat fig. 20.

Bij gelegenheid van de invoering van de cochenilleteelt op Aruba, onder het bestuur van den Gouverneur van Raders, zijn verschillende urnen, schedels en menschenbeenderen bevattende, in de indiaansche kampen te Santa Cruz en Savonet opgegraven. Ondanks alle nasporingen heb ik tot dusverre geene dier urnen bij de bevolking kunnen terugvinden; menschen die ze vroeger als watervaten hadden gebezigd, hadden ze reeds lang gebroken en wisten er niets meer van aan te toonen. Eenigen tijd geleden berichtte mij echter Pastoor de Vries dat hij, bij eenen zijner parochianen het benedengedeelte eener indiaansche urne, die vroeger in het kamp te Santa Cruz was opgegraven, had opgespoord. Ik ben die urne onverwijld gaan bezichtigen en volgens het nog aanwezig gedeelte en de mij gegevene inlichtingen moet ze van den op de Plaat fig. 21, afgebeelden vorm geweest zijn.

Ik schat hare oorspronkelijke hoogte op circa 1 meter. Deze urne, van grove potaarde gebakken en met slechts eenen kleinen golvenden rand versierd, was bij de opdelving ongeschonden en met menschenbeenderen gevuld. Later werd ze als watervat dienende gebroken, toen eens een ezel er zijnen kop in stak om te drinken, en in de opening beklemd was gebleven.

De gewoonte om hunne dooden in urnen ter aarde te bestellen, bestond bij de Indianen van Aruba nog in het begin dezer eeuw.

Een zeer bejaard man te Savonet heeft mij verzekerd, dat hij als kind getuige is geweest van de begrafenis van eene indiaansche vrouw. Het lijk was gehurkt in eene urne geplaatst met het hoofd er buiten. Op die begrafenis waren vele genoodigden en werden een aantal schapen en geiten geslacht. De omstandigheid dat de doode met het hoofd buiten de urne werd begraven, vindt hare bevestiging in het feit, dat men in het kamp te Santa Cruz bij het opgraven van urnen, dikwijls de beneden geplaatste urne met eene andere heeft gedekt gevonden, die dan dienen moest om het hoofd te beschutten. De aanwezigheid van houtskool in de bovenlaag waar zulke urnen begraven zijn, doet vooronderstellen dat de Indianen Caraïben van vorige

1) De kikvorsch (inl. benaming: dori) wordt alleen op Aruba en niet op Curaçao en Bonaire gevonden. Ik vooronderstel dat de Indianen van Aruba eene voorliefde hadden voor dit dier, omdat zijn gekwaak alleen in den regentijd vernomen wordt en hij dus dat schoone jaargetij aankondigt. Het kwaken der kikvorschen heeft in de verte overeenkomst met het ratelen der *marakka*, eene met steenen gevulde kalbas.

2) Ofschoon ik vooronderstel dat de Indianen van Aruba het gebruik van tabak gekend hebben, (men vindt deze plant nog hier en daar in de wildernis) acht ik het niet waarschijnlijk, dat zij zich bij het rooken van pijpen bediend hebben. De Caraïben van Suriname rollen nog heden een tabaksblad, op de wijze van eene sigaar in een stuk boombast, dat ze met een paar vezeltjes vastbinden. Hetzelfde gebruik trof Columbus op de Bahama eilanden aan, alwaar de bewoners van een gedroogd kruid cylindervormige buizen maakten en het in een maïsblad rolden om het te rooken.

tijden gewoon waren, wapenen of huisraad van den overledene op zijn graf te verbranden.

Kostbare voorwerpen, goud of munten zijn, voor zoo verre ik heb kunnen ontdekken, nooit in urnen gevonden; daaruit maak ik op, dat ze aan de oorspronkelijke bewoners van Aruba onbekend geweest zijn. Ook dagteekent de goudontdekking op Aruba slechts van het begin dezer eeuw. Spaansche munten, in de nabijheid der oude woonplaatsen der Indianen op Aruba gevonden zijn niet van ouderen datum dan het midden der achttiende eeuw.

Een ander zeer belangrijk kamp, dat van Savonet, is gelegen nabij de Commandeursbaai, de oorspronkelijke landingsplaats en residentie van de eerste gezaghebbers (commandeurs) van het eiland Aruba. Die plaats, vroeger de hoofdplaats van het eiland, is tegenwoordig bijna verlaten en wordt nog slechts door eenige visschers en landbouwers bewoond.

Het indiaansch kamp ligt op eene hoogte, op een klein kwartier afstand van de baai, in eene noord-oostelijke richting.

In vorige tijden schijnt aldaar eene talrijke bevolking gewoond te hebben, althans het kamp is zeer uitgestrekt en fragmenten van schelpen en potten worden er in menigte gevonden. Tot in het begin dezer eeuw hebben de aldaar gevestigde Indianen hunne dooden in potten ter aarde besteld, zooals ik boven vermeldde. Bij mijn eerste bezoek te Savonet vond ik, in de wildernis nabij het kamp, eenige ronde, ingezakte gaten; ik deed er een zestal uitgraven in de hoop eenige urnen te vinden, maar alle waren ledig.

De indiaansche potten te Savonet zijn op dezelfde wijze gevormd en versierd als die van Santa Cruz.

Is Aruba merkwaardig, om de door de eerste bewoners met zooveel zorg vervaardigde en versierde vazen, potten enz., niet minder verdient het de belangstelling van den oudheidkundige, om de talrijke opschriften, die de Indianen van vorige tijden aldaar hebben achtergelaten.

Ook in dit opzicht overtreft Aruba de eilanden Curaçao en Bonaire, alwaar dergelijke gedenkteekenen niet worden gevonden.

De groote zorg, waarmede die figuren vervaardigd zijn, doet vooronderstellen dat ze, gelijk de hiëroglyphen der Egyptenaren, een beeld- of letterschrift, of beide te zamen vertegenwoordigen.

Opmerking verdient dat de figuren, die letters of cijfers schijnen aan te duiden eene groote overeenkomst hebben met het grieksch alphabet, in den aanvang onzer jaartelling in gebruik, en met de cijfers van Pythagoras, zooals Boëtius die beschrijft.

Moge dus het oude Atlantis van Plato tot de fabel behooren, of dit land in vorige tijden door de zee zijn verzwolgen, altijd meen ik, op grond van de indiaansche vazen en opschriften van Aruba, te mogen beweren, dat de Caraïben van dit eiland in eenige betrekking gestaan hebben, met de oude Grieken of hunne volkplantingen.

En ziehier hoe die betrekking kan gevormd zijn. Indien de Saragossa- of Kroos-zee, tusschen de Azorische en Kaap-Verdische eilanden, aan de Ouden en in het bijzonder aan de Grieken is bekend geweest, zooals Eyriès beweert dat Scylax en Aristoteles van die eilanden spreken (*Encyclopédie moderne* de Leon Renier, art. cap vert.) zou het dan zoo onwaarschijnlijk zijn dat grieksche schepen in de aequatoriaalstrooming geraakt, in Columbia waren te land gekomen? (Zie Mercators projectie wereldkaart). Dat dit waarschijnlijk geschied is wordt door den Heer Ch. Rumelin, die eene zeer gewichtige studie van de eerste bewoners van Columbia gemaakt heeft, bevestigd. Over de afkomst toch der Caraïben schrijft hij het volgende: „C'est dans l'Afrique occidentale où nous trouvons, au temps de la conquête espagnolle, les Guanches civilisés dans l'Archipel des Canaries et à présent les Foulahs du Soudan, que nous devons chercher l'origine des tribus de la côte septentrionale de la Colombie Guaranis, Caraïbes, Goajires etc." (*Encyclopédie moderne* de Leon Rénier complément, art. Nouv. Grenade Tom 10, p. 577.) Misschien zou men, door de op vermelde plaatsen bestaande opschriften te raadplegen, in deze aangelegenheid meer licht kunnen verkrijgen.

Volgens gedane nasporingen strekt zich eene keten van opschriften van westelijk Afrika, van de Berbéren, de Toeariks of Kabylen, over de Canarische eilanden van de Guanen of Guanschen tot in Columbia uit. De vergelijking dier opschriften met elkander, zou spoedig de betrekking tusschen Afrika en Amerika in de oude tijden in een nieuw daglicht stellen.

Over de opschriften in Columbia sprekende, zegt Eyriès, dat tusschen de rivier Cassiquiare en de Orenoco, in de Savanen van Atap abo en de Rio negro bij de monding van de Apure, en op andere plaatsen van Guyana hiëroglyphische figuren voorkomen, die op ruwe wijze op granietblokken zijn ingegrift. Die figuren stellen voor: de zon, de maan en dieren en zijn op zulk eene hoogte tegen de steenen aangebracht, dat ze alleen met zeer lange ladders te bereiken zijn. Als men de inboorlingen ondervraagt, zoo vervolgt dezelfde schrijver, op welke wijze die figuren daar zijn uitgehouwen, zeggen zij, dat ten tijde der groote overstroomingen, hunne voorouders in hunne cano's tot op zulke hoogte het water bevoeren. Deze gedenkteekenen

bewijzen, volgens Eyriès, het bestaan van een volk, geheel verschillend van dat hetwelk tegenwoordig de oevers van de Orenoco bewoont, en deze overblijfselen van eene vorige beschaving treffen des te meer, omdat zij zich over een groot land uitstrekken en ze zeer afsteken bij de verdierlijking, waarin sedert de verovering, de indiaansche volksstammen, ten oosten in de tropische gewesten van Zuid-Amerika leven. (*Encyclopédie moderne* de Rénier, art. Colombie.)

Beschouwen wij thans de indiaansche opschriften op Aruba voorkomende.

De grotten, waarin die opschriften gevonden worden zijn óf in kalkrotsen óf onder granietblokken. Tot de eerste soort behooren de grotten van *Fontein* en *Carachito*.

De eerste is eene grot met ruimen, hoog gewelfden ingang, die toegang geeft tot een uitgestrekt onderaardsch verblijf, dat, waar het daglicht ophoudt, zich in eenige smalle, donkere gangen voortzet.

De indiaansche opschriften bevinden zich tegen het gewelf, ter plaatse waar het daglicht ze duidelijk doet voorkomen. Waarschijnlijk is de grot van Fontein langen tijd door Indianen bewoond geweest; indiaansche opschriften zijn er talrijk aanwezig en hare ligging nabij de zee maakte haar tot een geschikt verblijf voor visschers; uit eenen harer zijgangen vloeit nog heden eene verfrisschende bron van zoet water, waaraan zij in latere tijden den naam Fontein ontleend heeft. De grot van Carachito ligt aan de helling van den berg van dien naam, ten Zuiden van den Hooiberg. Zij is tusschen struikgewas en rotsblokken verborgen en moeielijk te genaken, ook is zij te klein om tot eene geschikte woonplaats te dienen.

Volgens eene op het eiland bestaande overlevering, zouden de Indianen in vorige tijden zich aldaar tegen de Franschen hebben verdedigd en zouden de laatste eenige Indianen, die zich in eene hooger gelegene grot verscholen hadden en door eenen achtergebleven hond waren verraden geworden, hebben vermoord. Deze tweede grot bevindt zich in den steilen rotswand en is slechts met eene vrij hooge ladder te bereiken; zij is cirkelvormig, heeft een rond gewelf en eene horizontale diepte van circa 10 voet. In de zwarte aarde die den vloer bedekt, liggen een aantal half vergane beenderen van menschen en kinderen dooreen. Ik gis dat ongeveer acht à tien personen in die grot zijn omgekomen. Opschriften of andere gedenkteekenen zijn er niet aanwezig.

Eene derde grot, die ik onlangs ontdekt heb, is ten Oosten van de eerste grot gelegen en bevat eenige opschriften. Nog is ten Westen in den berg Carachito eene vierde grot aanwezig, die toegang geeft tot zijn binnenste. De ingang is zeer laag en men moet een geruimen tijd op handen en voeten voortkruipen, eindelijk komt men in een ruim gewelf, waar eene vergaderplaats van zoet water aanwezig is. Om deze laatste grot te bezoeken moet men zich van lantarens voorzien.

De tweede soort van grotten zijn met den beganen grond gelijk en bevinden zich onder granietblokken. Opmerkenswaardig is het dat die holen zich alle ten Zuid-Westen bevinden; deze omstandigheid leidt tot het vermoeden dat, toen voor eeuwen het eiland Aruba uit zee was opgeheven, een sterke zeestroom uit het Zuid-Westen die granietblokken heeft uitgehold, zoodat zij later den Indianen een geschikt verblijf aanboden en eene uitmuntende beschutting tegen den regen uit het Noord-Oosten.

Dat eenigen dier grotten den Indianen huisvesting verleend hebben, blijkt uit de nog bij het volk bestaande overlevering en uit de omstandigheid, dat ik in sommige fragmenten van indiaansche potten heb gevonden. Of zij ook den Indianen tot begraafplaatsen gediend hebben is mij niet duidelijk; tot dusverre heb ik er nog geene menschenbeenderen in ontdekt; eenige personen hebben mij echter verzekerd, dat zij onder dergelijke granietblokken fragmenten van potten en menschenbeenderen hebben aangetroffen.

Alle indiaansche opschriften zijn met zorg en met eene vastehand aangebracht en hebben ongetwijfeld zekere beteekenissen, die echter voor het tegenwoordig geslacht wel voor een groot gedeelte zullen verloren blijven.

Zooverre ik heb kunnen opsporen zouden, volgens traditie, eenige figuren onder granietblokken de vorige eigenaars of bewoners dier plaatsen aanduiden.

De verven, waarmede die figuren aangebracht zijn, hebben over het algemeen eene frissche kleur. De roode en bruine verf komt het meeste voor, ook de witte is niet zeldzaam; de zwarte daarentegen, die doorgaans de indiaansche potten kleurt, heb ik bij opschriften slechts tweemaal aangetroffen.

Ik maak hieruit op, dat ook de kleur der verf eene beteekenis heeft en zoo zoude de bruine en roode verf betrekking kunnen hebben op de handelingen der Indianen, de witte op die der blanken en de zwarte op die der Afrikanen. Volgens Lederer hadden de Indianen de komst der Europeanen in Amerika aangeduid door eene witte zwaan, die vuur spuwde, waardoor zij wilden te kennen geven de kleur der Europeanen, hunne aankomst over zee en de uitwerking hunner wapenen. (Leon Rénier *Encyclopédie moderne*, art. écriture.)

Ten slotte laat ik hier eenige aanteekeningen volgen op de taal der Indianen van Aruba. De Caraïbische taal wordt thans op Aruba niet meer gesproken. Zij is door de tegenwoordige landstaal, het Papiementsch verdrongen, gelijk de gebruiken der oude Indianen voor die van een meer beschaafd volk hebben plaats gemaakt. Met moeite heb ik bij eenige oude menschen, eenige woorden en uitdrukkingen van de oude Caraïbische taal kunnen opsporen; ik heb ze vergeleken met de taal der Caraïben van Suriname en die der Goaïren der vaste kust en bevonden dat ze van beiden geheel verschilt.

Zie hier wat ik van de oude taal van Aruba heb kunnen navorschen:

Hoe gaat het? hida of hida meeuw?

Antw. Goed: auw.

Ga zitten: hafe dōbo danwajēte. (*danwajēte* moet *stoel* beteekenen.)

Geef mij te eten: Cautje baulēte.

Ga weg: dat jē.

Ik ben verschrokken: mimānta.

Een eetlepel: carēbe.

Een calbas om uit te eten: totoēmba of waidānga.

Een zak: daūchikki of dousēbou.

Huismeubelen: bouserānja.

Een ding: caula.

Regen: adamōedoe.

Gebed na het eten: bāroe hāntoe wōu.

Arbeiders om te planten: kajappa.

Een calbas met steenen om te ratelen: marākka.

Een maïskoek: aboūssoe.

Eene bezwering, bij het vangen van de leguana in gebruik: sako den comanari marīa di watapōena fafa na douére sodji na ditiéri.

Een kind: pekinini.

Indiaansche namen van *plaatsen* op Aruba: Bedoēi, Damāri, Antikōeri, Kamakōeri, Webōeri, Boebāri, Wari-rōeri, Arikoerāri, Arāsje, Joudīti, Casjoēnti, Causjāti, Hendjēkoe, Lacōn, Jāra, Cassibāri, Boechiseribāni.

Indiaansche namen van *bergen* op Aruba: Behīca, Handebirāri, Oeratakka, Jaboeroebāri, Jamanōta, Codecodēctoe, Chirabāna, Ajō, Chaboerōoeri, Cassiwāri, Matibidīroe, Parabostē, Joediti, Tarabana, Boekoerōi, Hendjēkoe, Barbakwā, Wakoebāna, Kibāima, Jāra.

Indiaansche namen van *grotten* op Aruba: Wareroekōeri, Matibidiroe, Waririkīri.

Indiaansche namen van *boomen* en *planten* op Aruba: Dabaroīda, Hoebădā, Tarabada, Takkitākki, Lokkilōkki.

Indiaansche namen van *dieren* op Aruba: Dori, Kikvorsch; Waltakka, Hagedis.

Mogen deze onvolledige aanteekeningen aanleiding geven tot meerder onderzoek naar de oorspronkelijke bewoners onzer West-Indische eilanden en van Aruba in het bijzonder, dan zal daardoor aan het doel van dit schrijven ten volle beantwoord worden.

Aruba, 20 November 1881.

Bij gelegenheid dat ik in het jaar 1870 eenige Caraïben in de bosschen van Suriname, aan de rivieren Tibiti en Wojambo bezocht, maakte ik eenige aanteekeningen van hunne taal zooals zij nog heden door dien volksstam gesproken wordt; ik laat die hier volgen om aan te toonen, dat deze taal geheel verschilt van die der Caraïben van Aruba.

ik	au.
gij	amōre.
hij	mosē.
wij	ana.
gij	kēko.
zij	kīko.
God	tamōesi.
een mensch	kālīnān.
een goed mensch	ōeme mānā.
een slecht mensch	torokēne mānā.
een oud mensch	tanpōko.
eene oude vrouw	nonpōko.
een Indiaan	kālīnan.
een Blanke	planakīri.
een Zwarte	mēkōllo.
een opperhoofd	wāpātōre.
een dokter	poejé, poejāsi, piaīman.
eene dienstmaagd	emeāle.
de vader	pāpa, joēmo.
de moeder	tāta, husāna.
de grootmoeder	pīpi.
de broeder	sērvo.
de zuster (de jongste)	mīa.
de vrouw	wāwa.
het kind	kīen.

een klein kind	pīto.
de ziel	akălī.
het lichaam	jāmoe.
het hoofd	joupōpe.
het hoofdhaar	jousētte.
de oogen	ennōere.
de neus	mōre.
de mond	potāri.
de ooren	panāri.
de arm	apōli.
de handen	jajāri.
de voeten	papōroe.
de kuiten	sēida.
de buik	joewēmbo.
de borst	manāta.
het kind de borst geven	mana teke kepāko.
het kamp	pataīaa.
het huis	hāfto.
ik ga naar huis	hāfto a mī sa.
eene bank	moelē.
een stoel	stoeloe (neger-engelsch).
eene tafel	tafla „ „
eene vork	sakka.
een mes	mārīā.
een houwer	soubārā.
een geweer	arakka poūssa.
een pijl	prīwa.
een kalebas	kwāi.
vuur	wāto.
water	tōna.
eene plaat voor cassave te bakken	alīn jătoe.
eene groote waterkan	toēkoēwāri.
hout	wēwĕ.
asch	weroēno.
vleesch	tjāko.
spek	tenōme.
bakkeljaauw	ăkĭtī.
visch	wāto.
eene krab	koūssa.
cassave	arēpa.
bananne	părocēre.
ananas	nānā.
papaïa	kapaīa.
een vogel	krotōkko.
eene eend	opōno.
eene slang	ŏkŏjoe.
een varken	porkoe (spaansch.)

een hond	pēroe (spaansch)
geld	plāta „
een tijger	katoēsi.
een kleine aap	karapāne.
muskieten	siwilīri.
eene vlieg	wēre wēre.
een wortel ook pees	mīti.
roode verf	koēsŏwē.
zwarte verf	tapoērīpo.
cassave drank	rookoe topāne.
roode drank	casīri.
zwarte drank	pajouwāroe.
de hemel	kāpōu.
de zon	wĕjōu.
de maan	nōuno.
de sterren	serīko.
het onweer	knomēro mōli.
de aardbeving	tetēite.
de zee	plāna.
de rivier	rōne.
de grond	nōno.
het bosch	ītĕrōen.
een moeras	tjāpo.
zeebanken	pōtrī.
de regen	knōpo.
het regent	kōnōpōnŏmē of knossa.
stelen	mānāmŏmāna.
een dief	mŏnŏmān.
iemand die altijd steelt	monameneman.
liefhebben, willen	sĕwā.
ik wil	sēwā.
zingen	walé.
dansen	dĭărōko.
een ander slaan	iwōmāko.
iemand vermoorden	ĭwĭăko.
slapen	onĕkō.
eten	enāko.
vechten	kawāi.
schieten	īpīŏkōkō.
hooren	panāritan.
schudden	tĕkōtē kano,
boomen vellen	kūto.
kapt hem	kutōko.
zal ik hem kappen	amskētokan.
ik ben	manda.
gij zijt	mandŏman.
wij zijn	mandonāne.
ik heb honger	kamōra.

het is goed	doēpā.
God is goed	tamōesi pāpōlĭman.
wij zijn zeer goed	ana joe pāpōlĭman.
Ik ben een kind van God	oŭtē tamōesi mepōli.
de zonde, het kwaad	tālĭkī.
waar zijt gij?	koempoua?
ik zal u laten zien	konē takirāpa.
hij is ziek	jētōmme.
waarom?	ōtonōme.
daarenboven	koeponāka.
het is vloed	itjoumāi.
het is ebbe	tāpa.
het water is gevallen	eronēma tapāna.
van daag	ĕrōme.
morgen	kolōppe.
overmorgen	mōnĭngrōpo.
Ja	hahā.
neen	owā.
ik weet het niet	hŏhō.
wat wilt gij?	ōtse kŏmān.
kom hier	okonēto.

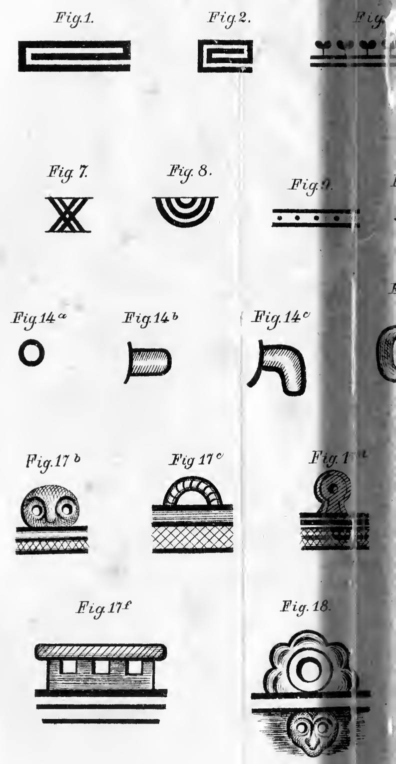
Het Onze Vader.

Ana Pāpa kapoutānĕ, ajēte kōlŏ santo nānjĕ; a kon de leri kōlō nonĕ, o se nōle kōlŏ nēnjĕ nōnŏ, koēpo kāpoe tāno wāl, ĕlāpo eroēpa nānje āna, ĕlĕpāli īkō ĕrŏmē, āna wa părdōn īkŏ ērŏ wālă erăpā; āna tāsa kāli wa kēnĭtān; ŏlĭkoē wīnjī nānā ĕmīmāko ōlĭkoē wīnjŏ. Hĕpŏlōme.

De tien geboden.

1. Piēnjatākoe Tamōesie papolōto kontyōppo amkōlo ĕrŏpătōne.
2. Ĕrŏnōme lōnge Tamoesi kōlo jātotōkko.
3. (Neger-engelsch) Joe sa meki santa Tamoesi dei.
4. Pīnja tāko pāpa sana mēratāta.
5. Tēwo kolo ewanōme kōsi winkōlo.
6. Jawāssi takōlo.
7. Monawai kōlo.
8. Oūdrŏtēn sjatōkko.
9. Ămŏlīri pāko te kolākte.
10. Ham te kōn pāko kolākte.

Figuren, behoorende b

Uitg

ij het artikel over de INDIANEN_ CARAÏBEN.

Fig. 4.

Fig. 5 a

Fig. 5 b

Fig. 6.

Fig. 10.

Fig. 11.

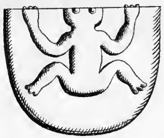

Fig. 12.

Fig. 13.

Fig. 15 a

Fig. 15 b

Fig. 16.

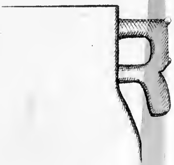

Fig. 17 e

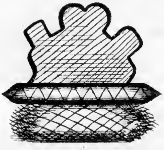

Fig. 17 a

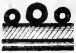

Fig. 19.

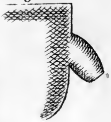

Fig. 20.

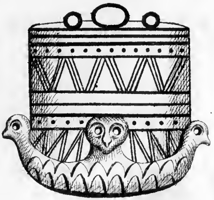

Fig. 21.

oor C.L. Brinkman te Amsterdam en J. L. Beijers te Utrecht.